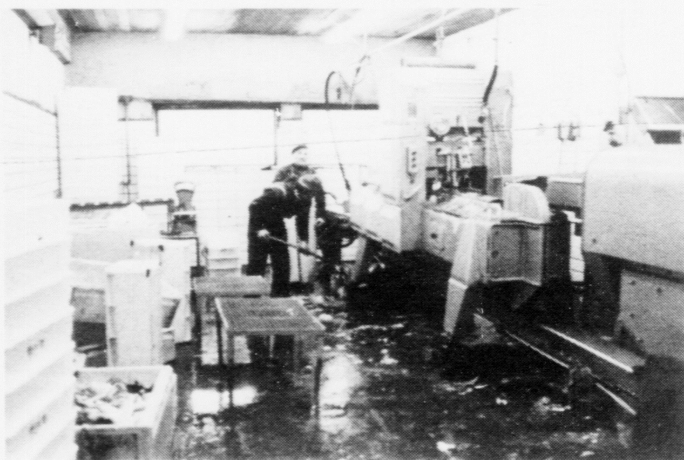

Andras Kristiansen lesur á fiskivinnuskúlanum í Bodo

sjónarmið

2. partur

Ráfiskagrunnurin er ekki bygdamenning

Á sama hátt sum tey órasjonellu virkini ynskja at fremja útbyggingar til tess at gerast meir effektiv og harvið kunna fáa eitt betri úrslit fram-yvir, so vil tað vera ná-túrligt, at eisini tey ra-sjonellu virkini ynskja at fremja útbyggingar og gerast meir effektiv. Roknast kann við, at leiðslan á hesum virkjunum eins og á hinum er greið yvir, at jù longur niður miðalið, sum nevndin fyri Ráfiskagrunnin brúkar, man kann koma, jù meir hevur ein eftir sjálvur, tá allar útreiðslurnar eru goldnar og kann harvið fáa eitt betri úrslit enn aðrenn.

Meðan endamálið hjá teimum órasjonellu virkjum við útbyggingum fyrst og fremst má haldast at vera at koma á hædd við eitt miðal virki og harvið fáa javnvág í rakstur-in, er endamálið hjá teimum rasonellu virkjum við sinum útbyggingum at kunna koma enn longur burtur frá tí miðalinum, sum nevndin fyri Rá-

fiskagrunnin brúkar, og harvið kunna fáa eitt betri úrslit. Men hóast endamálið við útbyggingum ikki er tað sama fyri tey ymisku virkini, so eru avleiðingarnar fyri avrokningarprisin kurtin tær somu í báðum førum, nevniliga at framleiðslu-útreiðslurnar í miðal lækka, soleiðis at avrokningarprisinir, sum jù eru miðaltøl fyri øll virkini í landinum, hækka tilsvandandi.

Spurningurin er nú, hvussu hesar útbyggingarnar ávirka rakstrarúrslitið hjá teimum ymisku virkjum. Tey virkini, sum fremja útbyggingar og broytingar, hava væl heldur ikki gjørt tær. Øðrvisi er við teimum virkjum, hvar tað av eini ella aðrari orsök, t.d. ikki nóg mikið av eginpeningi, ikki letur seg gera at fremja útbyggingar ella broytingar, so at virkini gerast meir effektiv. Avleiðingarnar av útbyg-

gingum hjá hinum virkjum eru, at hesi seinnu eins og hini mega gjalda ein hægri avrokningarpris enn fyrr, við tað at framleiðslu-útreiðslurnar lækka í miðal. Samstundis standa útreiðslurnar hjá hesum virkjum í stað. Harvið gerst støðan fyri hesi virkini og fyri bygdirnar, hvar tey eru, enn verri enn hvat hon var frammanundan.

Frammanfyri er vist á, at tað fyri tað mesta eru virkini í teimum smærru/miðal byg-dunum, sum hava tey verru rakstrarúrsliti at visa til, meðan tey virkini, sum hava tey betru úrsliti at visa fram, eru virkini á teimum stør-ru plássunum. Fyri hesi seinnu vil tað óivað ikki verða so ringt at fáa figging til eina betran av virkjum, tey eru figgjarliga lutfallsliga sterk, sum jù er tað, ið bankar og aðrir figgingarstovnar ganga eftir, tá lán skulu veitast. Har afturimóti er ikki so lætt hjá hinum at fá eina betran av virkjum figgjaða,

við tað at tey eru lutfallsliga veik figgjarliga, umframt at møguleikarnir at fáa til vega eginpening á einum minni plássi eru avmarkaðir. Summum av hesum kann tað eydnast at fáa figging, meðan tað fyri tey veikastu helst ikki letur seg gera. Avleiðingarnar fyri hesi virkini eru, sum vist oman fyri, at tey smokka enn longur burtur ímillum.

Niðurstøðan verður tí, at skipanin við Ráfiskagrunninum m.a. heldur hondina yvir, at nokur virki, (tey sterkastu) ganga væl og hava lutfallsliga ringar møguleikar at fremja útbyggingar og broytingar, so tey gerast enn sterkari. Samstundis heldur skipanin eisini hondina yvir, at nokur virki, (tey veikastu), ganga illa og hava lutfallsliga ringar møguleikar at fremja útbyggingar og broytingar fyri at kunna betra um rakstrarúrslitið.

Tey seinastu árinu hevur frá politiskari síðu ofta verið tosað um at

stuðla byggunum á ymiskan hátt, bæði vinnuliga og mentunarliga. Hetta hevur gingið undir heitinum bygdamenning. Tað síðsta nýggja hesum viðvikjandi er, at tað nýskipaða landsstýrið hevur avgjørt at gera bygdamenning til eitt sjálvstøðugt málseki.

Ein kann so spyrja, hvussu skipanin við Ráfiskagrunninum sam-svarar við bygdamenningarpolitikk, sum allir teir politisku flokkarnir hava sagt seg at vilja føra? Við tað at skipanin heldur hondina yvir, at virkini í teimum smærru/miðal byggunum koma í eina verri og verri støðu, kann ikki sigast, at hon er í tráð við nakran bygdamenningarpoli-tikk, heldur tvørturimóti. Havt má verða í huga, at nærum tey einastu arbeiðsplássini á landi í hesum byggunum eru tey, sum flakavirkini geva. Alt annað vinnuliv í hesum byggunum er samstundis grundað á eksistensin av tí einstaka flakavirkinum. Tí kemur tað at raka eina tilika bygd ógvuliga meint, um so var, at hon skuldi mist sitt flakavirki. Men vandin fyri, at so skal verða, er alla tíðina til staðar og lúrir seg fram í dagsins ljós so leingi skipanin við Ráfiskagrunninum óbroytt stendur við og einki verður gjørt til tess júst at tryggja eisini teimum minnu virkjum rimulig kor og harvið framhaldandi rakstur til frama fyri fólk í hesum minnu/miðal byggunum.

Alt hetta fer fram, meðan teir politisku flokkarnir næstan kappast um at bera fram hvussu stóran dent teir leggja á eina menning av byggunum, soleiðis at tær framvegis kunnu vera tann berandi stuðulin undir Føroya til-veru, so sum tær hava verið tað gjøgnum öldir.

Nú skipanin við Ráfiskagrunninum hevur verið lastað so nógv framman fyri og lögð undir at vera ein av óivað mongum orsökum í at ávis flakavirki neyvan hava møguleika fyri at klára seg í framtíðini, hvat kann so verða gjørt fyri at beta um hetta? Her skal ikki verða so nógv gjørt burtur úr tí, men okkurt skal kortini verða nevnt.

Ein, ið lesur hesa greinina, fær óivað ta uppfatan, at undirritaði metir, at útbygging av teimum rasonellu virkjum einans er til skaða og eigur at verða steðgjað. Hetta er ikki rætt. Í

hesum ringu tíðunum, serstakliga fyri fiskiflotan sum heild, er alt um at gera at fáa sum mest burtur úr fiskinum, soleiðis at tann samlaða úrtøkan gerst størri. Hetta kunnu m.a. útbyggingar og broytingar av flakavirkjunum vera við til at fremja.

Tað vildi verið skeivt ikki at tikið tann nýggja teknikk og vitanina í brúk, um so var at hetta hevði gagnað okkum. Men hinvegin eigur tað at verða gjørt á tann hátt, at eisini tær minnu/miðal bygdirnar kunnu hava sini flakavirki. Undir núverandi skipan, hvar alt sær út til at verða lagt til rættis fyri teimum stør-ru byggunum, eru møguleikarnir fyri at so skal verða, ikki av teimum bestu. Tí eigur frá almennari síðu at verða sett í verk tiltøk, sum kunnu gera tað møguligt eisini hjá teimum minnu virkjum at fremja útbyggingar og broytingar. Hesi tiltøk mega bera við sær, at munurin millum virkini gerst minni, eisini eftir at tey rasonellu virkini hava gjørt sínar broytingar.

Ynsk man framvegis at hava skipanina við Ráfiskagrunninum í núverandi líki, kunnu hesi tiltøk vera t.d. ein serstøk lóggáva, sum tryggjar teimum veiku virkjum lagaliga figging, so tey gerast før fyri at gjøgnumføra tær neyðugu útbyggingarnar og broytingarnar.

At okkurt annað enn hetta, sum er nevnt her, kann verða gjørt, er ikki at ívast í. Ein gjøgnumgongd av rakstrinum av hvørjum einstøkum virki sær hevði óivað avdúkað, at nógv er, sum kann gerast fyri at betra um rakstrarúrslitið hjá virkjum og sum heldur ikki hevði kostað tað nógv. Sum dømi kann verða nevnt tað at hava eitt neyvt og støðugt eftirlit við úrtøkulutfallinum.

Endamálið við hesari greinini var fyrst og fremst at fáa lýst hvørjar avleiðingar skipanin við Ráfiskagrunninum hevur fyri tey minnu virkini og tær bygdirnar, hvar hesi eru. At skipanin eisini hevur aðrar avleiðingar, bæði til tað betra og til tað verra, er sjálvsagt. Tað hevði tí verið áhugavert, um eisini onkur annar setti seg niður og festi á blað sínar tankar um hesa skipan, soleiðis at eitt sakligt og ikki minst upplýsandi orðaskifti skipanini viðvikjandi kom í gongd.